STANDARDY OCHRONY DZIECI NA RANCZU ARTEMIDY

Preambuła

Mając na uwadze obowiązek prawny wynikający z zapisów ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich oraz treść wytycznych Organizacji Narodów Zjednoczonych w zakresie biznesu i praw człowieka, uznając istotną rolę biznesu w zapewnieniu poszanowania praw dzieci, Ranczo Barbara Kubina (dalej używana jest nazwa marketingowa „Ranczo Artemidy") przyjmuje do stosowania Standardy Ochrony Dzieci. Niniejszy dokument stanowi zbiór zasad i procedur stosowanych, w przypadku podejrzenia, że dziecku, które przebywa na Ranczu Artemidy, dzieje się krzywda oraz zapobiegania takim zagrożeniom, z uwzględnieniem sytuacji dzieci niepełnosprawnych oraz dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Standardy Ochrony Dzieci na Ranczu Artemidy są realizowane w oparciu o niżej wymienione zasady:

1. Ranczo Artemidy prowadzi swoją działalność z poszanowaniem praw dzieci jako osób szczególnie wrażliwych na krzywdzenie.
2. Ranczo Artemidy działa w oparciu o zasady biznesu odpowiedzialnego społecznie i promującego właściwe postawy społeczne.
3. Ranczo Artemidy uznaje, że każda osoba zaangażowana w pracę na rzecz obiektu ma społeczny i prawny obowiązek zawiadamiania organów ścigania o każdym przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa wobec dzieci i zobowiązuje się o tym informować swoich gości i osoby współpracujące z obiektem.

Słowniczek:

Na potrzeby tego dokumentu zostało doprecyzowane znaczenie poniższych pojęć:

1. **Zagroda Edukacyjna** – gospodarstwo wiejskie/działalność gospodarcza świadczące usługi edukacyjne i należące do Ogólnopolskiej Sieci Zagród Edukacyjnych.
2. **Dziecko/małoletni -** na potrzeby niniejszych standardów przyjmuje się, że dzieckiem, jest każda osoba, która nie ukończyła 18 r. z.[1]
3. **Opiekun dziecka –** przedstawiciel ustawowy dziecka: rodzic albo opiekun; rodzic zastępczy; opiekun tymczasowy (czyli osoba upoważniona do reprezentowania małoletniego obywatela Ukrainy, który przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bez opieki osób dorosłych)[2]
4. **Prowadzący zajęcia/animator/opiekun pobytu/** – osoba, której powierzono prowadzenie zajęć edukacyjnych i/lub opiekę nad grupą dzieci podczas zajęć edukacyjnych, odpowiedzialna z ramienia instytucji/organizacji, która ten pobyt zleciła do realizacji (np. szkoła, organizacja pozarządowa, instytucja, itp.)
5. **Obca osoba dorosła** to każda osoba powyżej 18. roku życia, która nie jest dla dziecka jego rodzicem lub opiekunem prawnym.
6. **Krzywdzenie dziecka** - należy rozumieć jako zachowanie, które może stanowić popełnienie czynu zabronionego na szkodę dziecka przez jakąkolwiek osobę, w tym członka personelu, lub

[1] Zgodnie z polskim prawem dzieckiem jest każda osoba w wieku poniżej osiemnastu (art. 1 Konwencji o prawach dziecka, przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r.). Małoletnim jest osoba, która nie osiągnęła pełnoletności, zatem osoba do ukończenia 18 roku życia lub kobieta, który uzyskała pełnoletność przez zawarcie małżeństwa po ukończeniu 16 roku życia (art. 10 § 1 i 2 k.c.), które może nastąpić za zezwoleniem sądu opiekuńczego z ważnych powodów i jeśli z okoliczności wynika, że zawarcie małżeństwa będzie zgodne z dobrem założonej rodziny (art. 10 § 1 kro).

[2] Rodzice - art. 98 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego; Opiekun - art. 155 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego; rodzic zastępczy - art. 1121 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego; opiekun tymczasowy; art. 25 Ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa.

zagrożenie dobra dziecka, w tym jego zaniedbywanie; każde zamierzone lub niezamierzone działanie/zaniechanie jednostki, instytucji lub społeczeństwa jako całości i każdy rezultat takiego działania lub bezczynności, które naruszają prawa, swobody i dobra osobiste dzieci i/lub zakłócają ich optymalny rozwój.

7. **Formy przemocy wobec dziecka:**

- **Przemoc fizyczna** wobec dziecka to przemoc, w wyniku której dziecko doznaje faktycznej fizycznej krzywdy lub jest nią potencjalnie zagrożone. Krzywda ta następuje w wyniku działania bądź zaniechania działania ze strony rodzica lub innej osoby odpowiedzialnej za dziecko, lub której dziecko ufa, bądź która ma nad nim władzę. Przemoc fizyczna wobec dziecka może być czynnością powtarzalną lub jednorazową.
- **Przemoc psychiczna** wobec dziecka to przewlekła, niefizyczna, szkodliwa interakcja pomiędzy dzieckiem a opiekunem, obejmująca zarówno działania, jak i zaniechania. Zaliczamy do niej m.in.: niedostępność emocjonalną, zaniedbywanie emocjonalne, relację z dzieckiem opartą na wrogości, obwinianiu, oczernianiu, odrzucaniu, nieodpowiednie rozwojowo lub niekonsekwentne interakcje z dzieckiem, niedostrzeganie lub nieuznawanie indywidualności dziecka i granic psychicznych pomiędzy rodzicem a dzieckiem.
- **Wykorzystywanie seksualne dziecka** to włączanie dziecka w aktywność seksualną, której nie jest ono w stanie w pełni zrozumieć i udzielić na nią świadomej zgody i/lub na którą nie jest dojrzałe rozwojowo i nie może zgodzić się w ważny prawnie sposób i/lub która jest niezgodna z normami prawnymi lub obyczajowymi danego społeczeństwa. Z wykorzystaniem seksualnym mamy do czynienia, gdy taka aktywność wystąpi między dzieckiem a dorosłym lub dzieckiem a innym dzieckiem, jeśli te osoby ze względu na wiek bądź stopień rozwoju pozostają w relacji opieki, zależności, władzy. Wykorzystanie seksualne może przyjąć również formę **wyzyskiwania seksualnego**, czyli jakiegokolwiek faktycznego lub usiłowanego nadużycia pozycji podatności na zagrożenia, przewagi sił, lub zaufania, w celach seksualnych, w tym, ale nie wyłącznie, czerpanie zysków finansowych, społecznych lub politycznych z seksualnego wykorzystywania innej osoby. Szczególne zagrożenie wyzyskiwaniem seksualnym zachodzi w czasie kryzysów humanitarnych. Zagrożenie wyzyskiwaniem istnieje zarówno wobec dzieci jak i ich opiekunów (definicja za Biuletynem ONZ ST/SGB/2003/13).
- **Zaniedbywanie dziecka** to chroniczne lub incydentalne niezaspokajanie jego podstawowych potrzeb fizycznych i psychicznych i/lub nierespektowanie jego podstawowych praw, powodujące zaburzenia jego zdrowia i/lub trudności w rozwoju. Do zaniedbywania dochodzi w relacji dziecka z osobą, która jest zobowiązana do opieki, wychowania, troski i ochrony dziecka.

8. **Przestępstwo na szkodę dziecka** – na szkodę dzieci mogą być popełnione wszystkie przestępstwa, jakie mogą być popełnione przeciwko osobom dorosłym, a dodatkowo przestępstwa, które mogą być popełnione wyłącznie przeciwko dzieciom (np. Wykorzystywanie seksualne z art. 200 kodeku karnego[3]).
9. **Inne formy krzywdzenia dziecka** niż popełnienie przestępstwa na jego szkodę – wszystkie formy przemocy stosowane wobec dziecka, które nie spełniają znamion przestępstwa ściganego z oskarżenia publicznego (np. krzyk, poniżanie, szarpanie, wyzywanie, zaniedbywanie potrzeb, itp.).
10. **Prowadzący Zagrodę Edukacyjną** – osoba zarządzająca daną Zagrodą Edukacyjną, odpowiedzialna za jej właściwe funkcjonowanie pod względem formalnym.
11. **Domownik** osoba bliska prowadzącemu Zagrodę Edukacyjną, która pozostaje z nim we wspólnym gospodarstwie domowym i nie jest związana z nim stosunkiem pracy.
12. **Pracownik** to osoba zatrudniona na umowę o pracę lub świadcząca pracę na podstawie zbliżonej umowy (np. zlecenie, B2B, umowa o dzieło), a także stażysta, praktykant, wolontariusz itp.
13. **Osoba współpracująca z obiektem -** osoby reprezentujące firmy/organizacje/instytucje, które wykonują prace zlecone lub za zgodą prowadzącego Zagrodę Edukacyjną (np. stali dostawcy,

[3] Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1138 z późn. zm.).

pracownicy organizacji i instytucji, którzy prowadzą zajęcia na terenie obiektu, inni), nie zatrudnieni przez właściciela obiektu.

14. **Osoba pracująca z dziećmi** – to każda osoba (również prowadzący Zagrodę Edukacyjną lub/i domownik, zatrudniony pracownik) wykonująca zadania bądź delegowana do wykonywania zadań związanych z edukacją, dla małoletnich.

ROZDZIAŁ I. PROWADZĄCY ZAGRODĘ EDUKACYJNĄ, DOMOWNICY I PERSONEL OBIEKTU

Zasady ogólne

1. Prowadzący Zagrodę Edukacyjną Ranczo Artemidy zobowiązuje siebie, domowników oraz wszystkich pracowników do pozyskania wiedzy na temat okoliczności wskazujących, że dziecko przebywające w obiekcie może być krzywdzone oraz w zakresie sposobów szybkiego i odpowiedniego reagowania na takie sytuacje.

2. Przez pozyskanie wiedzy należy rozumieć szeroko min. uczestnictwo w szkoleniach i wykładach, korzystanie ze szkoleń on-line i w formie e-learning, zapoznanie się z materiałami edukacyjnymi udostępnianymi bezpłatnie przez inne organizacje (posiadamy konto na platformie https://edukacja.fdds.pl/, na której Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę udostępnia materiały na ten temat).

3. Każdy domownik i cały personel Zagrody, przed dopuszczeniem do obowiązków, jest zapoznawany ze Standardami Ochrony Dzieci, co zostaje przez niego potwierdzone złożeniem oświadczenia i zobowiązaniem do przestrzegania zasad i procedur zawartych w dokumencie. ***(Załącznik nr 1)***

4. Zagroda Edukacyjna zobowiązuje się do uwzględnienia sytuacji dzieci z niepełnosprawnościami oraz dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (Załącznik nr 9)

Obowiązki wobec osób pracujących z dziećmi

1. Osoby pracujące z dziećmi muszą wykazać w historii swojego zatrudnienia, że w przeszłości nie skrzywdziły żadnego dziecka.
2. Każda osoba, która podejmuje pracę z dziećmi, w tym prowadzący Ranczo Artemidy, domownicy oraz personel obiektu musi:
   - zostać zweryfikowana w **Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym**, dotyczy to również osób niepełnoletnich, czyli poniżej 18 roku życia. Sprawdzenie osoby w Rejestrze odbywa się poprzez wydruk wyników wyszukiwania osoby w Rejestrze z dostępem ograniczonym, który następnie wkładany jest do dokumentacji prowadzonej przez obiekt. (***Załącznik nr 2).***
   - uzyskać informację z **Krajowego Rejestru Karnego** w zakresie przestępstw określonych w rozdziałach XIX i XXV Kodeksu karnego, w art. 189a i art. 207 Kodeksu karnego oraz w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r. poz. 172 oraz z 2022 r. poz. 2600), lub za odpowiadające tym przestępstwom czyny zabronione określone w przepisach prawa obcego.
   - Jeżeli osoba pracująca bezpośrednio z dziećmi **posiada obywatelstwo inne niż polskie** wówczas powinna przedłożyć również informację z rejestru karnego tego państwa, którego jest obywatelem, uzyskiwaną do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi, bądź informację z rejestru karnego, jeżeli prawo tego państwa nie przewiduje wydawania informacji dla w/w celów.
   - złożyć **oświadczenie o państwie/ach zamieszkiwania w ciągu ostatnich 20 lat,** innych niż Rzeczypospolita Polska i państwie obywatelstwa, złożone pod rygorem odpowiedzialności karnej (***Załącznik nr 3)***. Jeżeli prawo państwa, z którego ma być przedłożona informacja o niekaralności nie przewiduje wydawania takiej informacji lub nie prowadzi rejestru karnego, wówczas osoba składa pod rygorem odpowiedzialności karnej oświadczenie o tym fakcie (***Załącznik nr 4).***

W przypadku **korzystania z usług podwykonawców lub udostępniania innym podmiotom terenu należącego do obiektu** (inne firmy, organizacje, instytucje), które na terenie obiektu podejmują pracę na rzecz dzieci, prowadzący Zagrodę Edukacyjną zobowiązuje taki podmiot **do złożenia oświadczenia**, iż pracownicy tego podmiotu zostali zweryfikowani w odpowiednich rejestrach karnych i nie są karani za przestępstwa wobec dzieci. Dodatkowo osoba zarządzająca tym podmiotem oraz pracownicy tego podmiotu, wykonujący pracę na rzecz dzieci w obiekcie, podpisują oświadczenie o zapoznaniu się ze Standardami Ochrony Dzieci obowiązującymi na Ranczu Artemidy. Oświadczenie jest przechowywane w dokumentacji obiektu przez jego właściciela ***(Załącznik nr 6).***

Zakres kompetencji i odpowiedzialności osoby odpowiedzialnej za wdrażanie Standardów Ochrony Dzieci na Ranczu Artemidy

1. Nadzór nad stosowaniem Standardów Ochrony Dzieci sprawuje prowadzący Zagrodę Edukacyjną lub osoba przez niego wyznaczona, zwana dalej Koordynatorem/ką SOD.
2. Koordynator/ka SOD jest osobą odpowiedzialną za zapoznanie domowników, personelu oraz pozostałych osób mających kontakt z dziećmi podczas zajęć edukacyjnych z treścią Standardów Ochrony Dzieci oraz monitorowanie jej stosowania w obiekcie.
3. Koordynator/ka SOD dokumentuje proces edukacji domowników oraz personelu w zakresie rozpoznawania symptomów, że przebywające w obiekcie dziecko może być krzywdzone oraz sposobów szybkiego i odpowiedniego reagowania na takie sytuacje, zgodnie z procedurami przyjętymi przez obiekt. W tym celu sporządza dokument, w którym umieszcza informacje zawierające: imię i nazwisko domownika i pozostałych osób z personelu, rodzaj lub formę pozyskania wiedzy ze wskazaniem źródła oraz datę, w którym domownicy i personel przeszli szkolenie lub pozyskali wiedzę na temat rozpoznawania oznak krzywdzenia dziecka.
4. Koordynator/ka SOD opisuje każdą interwencję lub zauważone zdarzenie związane z krzywdzeniem dziecka na terenie obiektu w dzienniku zdarzeń podejrzenia krzywdzenia lub krzywdzenia dzieci ***(Załącznik nr 10).***
5. W przypadku uzasadnionego podejrzenia, że doszło do popełnienia przestępstwa, Koordynator/ka SOD lub w czasie jego/jej nieobecności prowadzący Zagrodę Edukacyjną jest odpowiedzialny/a za zabezpieczenie dowodów i przekazanie ich na wniosek służb w formie kopii listem poleconym lub osobiście prokuratorowi lub policji.
6. Koordynator/ka SOD jest odpowiedzialny za prowadzenie procedury w sytuacji, kiedy doszło do skrzywdzenia dziecka przez jakąkolwiek osobę.
7. Koordynator/ka SOD jest odpowiedzialny/a za monitorowanie i aktualizację Standardów Ochrony Dzieci.
8. Dane (adres e-mail, telefon) Koordynatora/ki SOD i prowadzącego Zagrodę Edukacyjną – o ile nie jest to ta sama osoba- są dostępne dla gości obiektu, w tym dzieci. Udostępnienie tych danych ma ułatwić zgłaszanie podejrzenia krzywdzenia dziecka przez każdego dorosłego oraz ułatwiać ujawnianie skrzywdzenia przez samo dziecko, które zostało poszkodowane.
   Nadzór na wykonywaniem pracy Koordynator/ka SOD sprawuje prowadzący Zagrodę Edukacyjną, o ile sam nie pełni tej roli w obiekcie.
   Dane: Barbara Kubina, tel. 533944868, e-mail: bar.kubina@gmail.com

Zasady bezpiecznych relacji dorosły - dziecko obowiązujące na Ranczu Artemidy

1. Do stosowania poniższych zasad zobowiązane są wszystkie osoby dorosłe, które mają kontakt z dziećmi na terenie obiektu.
2. Naczelną zasadą wszystkich działań podejmowanych przez Ranczo Artemidy oraz wszystkie osoby dorosłe przebywające na terenie obiektu jest traktowanie dzieci znajdujących się na terenie obiektu z szacunkiem i uwzględnianiem ich godności i potrzeb.
3. Niedopuszczalne jest stosowanie przez osobę dorosłą przebywającą na terenie obiektu przemocy wobec dziecka w jakiejkolwiek formie.

Zachowania i praktyki oczekiwane ze strony prowadzącego Zagrodę Edukacyjną, domowników i personelu:

- W komunikacji z dzieckiem zachowuj cierpliwość i szacunek.
- Słuchaj uważnie dziecka i udzielaj mu odpowiedzi adekwatnych do jego wieku i danej sytuacji. Komunikując się z dzieckiem staraj się, by Twoja twarz była na poziomie twarzy dziecka.
- Poinformuj dziecko, że w obiekcie przestrzegane są Standardy Ochrony Dzieci, które mają sprawić, że poczuje się ono bezpieczne. Wskaż miejsce, gdzie dziecko może się z nimi zapoznać w wersji dla niego zrozumiałej. Zapewnij, że jeśli będzie miało pytania może się zgłosić do Ciebie lub innego domownika.
- Przestrzegaj równego traktowania dzieci bez względu na ich płeć, orientację seksualną, sprawność/niepełnosprawność, status społeczny, etniczny, kulturowy, religijny i światopogląd.
- Zadbaj o bezpieczną przestrzeń. Upewnij się, że sprzęt i wyposażenie są używane w sposób zgodny z przeznaczeniem, a otoczenie, w którym przebywają dzieci jest bezpieczne (zwróć uwagę na zabezpieczenia okien i schodów, ograniczony dostęp do ruchliwych dróg, otwartej wody itd.).
- Jeśli widzisz dziecko/dzieci pozostawione bez opieki, a sytuacja może wskazywać na zagrożenie ich bezpieczeństwa, podejmij działania, aby odnaleźć rodzica/opiekuna/wychowawcę.

A. Zachowania i praktyki niedopuszczalne ze strony osób dorosłych przebywających na terenie obiektu:

- Nie wolno Ci krzyczeć, zawstydzać, upokarzać, lekceważyć i obrażać dziecka.
- Nie wolno Ci bić, szturchać, popychać ani w jakikolwiek sposób naruszać integralności fizycznej dziecka, chyba, że występuje zagrożenie zdrowia lub życia dziecka.
- Nie wolno Ci nawiązywać z dzieckiem jakichkolwiek relacji romantycznych lub seksualnych ani składać mu nieodpowiednich propozycji. Obejmuje to także seksualnie komentarze, żarty, gesty oraz udostępnianie dzieciom treści erotycznych i pornograficznych bez względu na ich formę.
- Nie wolno Ci utrwalać wizerunku dziecka w celach prywatnych ani służbowych (nagrywanie, fotografowanie) bez zgody rodziców/opiekunów dziecka i zgody samego dziecka. Dotyczy to także umożliwienia osobom trzecim utrwalenia wizerunków dzieci. **Wyjątkiem jest sytuacja, kiedy wizerunek dziecka stanowi jedynie szczegół całości, takiej jak zgromadzenie, krajobraz, publiczna impreza, wtedy zgoda rodzica/opiekuna dziecka nie jest wymagana.**
- Nie wolno Ci nawiązywać kontaktu z dzieckiem poprzez prywatne kanały komunikacji (prywatny telefon, e-mail, komunikatory, profile w mediach społecznościowych) ani spotykać się dzieckiem poza obiektem.
- Nie wolno Ci proponować dziecku alkoholu, wyrobów tytoniowych ani nielegalnych substancji.
- Nie wolno Ci dotykać dziecka, jeśli ono tego nie chce ani w sposób, który może być uznany za nieprzyzwoity lub niestosowny.

ROZDZIAŁ II. PROCEDURA W PRZYPADKU OKOLICZNOŚCI WSKAZUJĄCYCH NA KRZYWDZENIE DZIECKA PRZEZ OSOBĘ DOROSŁĄ

1. Uzasadnione podejrzenie krzywdzenia dziecka występuje wtedy, gdy:
    a. dziecko ujawniło prowadzącemu Zagrodę Edukacyjną lub innemu dorosłemu pracującemu w obiekcie (domownikowi, osobom z personelu) fakt krzywdzenia,
    b. Prowadzący Zagrodę Edukacyjną lub inny dorosły na terenie obiektu zaobserwował krzywdzenie,
2. dziecko ma na sobie ślady krzywdzenia (np. zadrapania, zasinienia), a zapytane odpowiada niespójnie i/lub chaotycznie lub/i popada w zakłopotanie bądź występują inne okoliczności mogące wskazywać na krzywdzenie. Osoba dorosła, która ma uzasadnione podejrzenie, że dziecko przebywające w obiekcie jest lub zostało skrzywdzone, powinna niezwłocznie zawiadomić policję, dzwoniąc pod numer 112 i opisując okoliczności zdarzenia, a następnie powiadomić o tym fakcie Koordynatora/kę SOD i/lub prowadzącego Zagrodę Edukacyjną, bądź inną osobę dorosłą, pracującą na terenie obiektu.

3. Należy dołożyć starań, aby utrudnić lub nawet uniemożliwić dziecku oraz osobie podejrzewanej o krzywdzenie dziecka oddalenia się z obiektu.
4. W każdym przypadku należy zadbać o bezpieczeństwo dziecka i oddzielenie go od sprawcy. Dziecko, w miarę możliwości powinno przebywać pod opieką osoby dorosłej, która została do tego wyznaczona przez Koordynatora/kę SOD lub prowadzącego Zagrodę Edukacyjną, do czasu przyjazdu policji. O ile to możliwe, należy podjąć próbę wsparcia dziecka ***(Załącznik nr 7).***
5. W przypadku uzasadnionego podejrzenia, że doszło do popełnienia przestępstwa powiązanego z kontaktem dziecka z materiałem biologicznym sprawcy (sperma, ślina, naskórek), należy w miarę możliwości nie dopuścić, aby dziecko myło się oraz jadło/piło do czasu przyjazdu policji. Należy wyjaśnić dziecku, dlaczego zastosowano wobec niego takie ograniczenia.
6. Po przejęciu dziecka przez policję Koordynator/ka SOD lub prowadzący Zagrodę Edukacyjną powinien zabezpieczyć materiał z monitoringu (o ile jest dostępny na terenie obiektu) oraz inne istotne dowody (np. dokumenty) dotyczące zdarzenia i przekazać ich kopię listem poleconym lub osobiście prokuratorowi lub policji.
7. Po interwencji Koordynator/ka SOD lub prowadzący Zagrodę Edukacyjną opisuje zdarzenie w dokumencie przeznaczonym do tego celu.

ROZDZIAŁ III. PROCEDURA W PRZYPADKU PODEJRZENIA LUB STWIERDZENIA KRZYWDZENIA DZIECKA PRZEZ PROWADZĄCEGO ZAGRODĘ EDUKACYJNĄ /DOMOWNIKA, PERSONEL OBIEKTU LUB INNĄ OSOBĘ DOROSŁĄ

1. Jeżeli zagrożone jest życie lub zdrowie dziecka, osoba, która uzyskała wiadomość na ten temat, powinna niezwłocznie powiadomić policję, dzwoniąc na numer alarmowy 112, podając dane własne, dane dziecka (o ile to możliwe), miejsce pobytu dziecka oraz opis okoliczności sprawy. Jednocześnie powinna powiadomić Koordynatora/kę SOD lub prowadzącego Zagrodę Edukacyjną, który powiadamia opiekunów/rodziców lub opiekuna pobytu.

2. W przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez Koordynatora/kę SOD lub prowadzącego Zagrodę Edukacyjną osoba, która powzięła tę informację powinna niezwłocznie poinformować o tym fakcie policję.
3. W przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez osobę dorosłą (członek personelu, gość, pracownik innej firmy wykonujący zadania na terenie obiektu), osoba, która powzięła taką informacje powinna niezwłocznie poinformować o tym Koordynatora/kę SOD lub prowadzącego Zagrodę Edukacyjną. Jeżeli osoba, która dopuściła się krzywdzenia jest zatrudniona przez inną firmę wówczas należy zarekomendować zakaz jej wstępu na teren Rancza Artemidy, a w razie potrzeby rozwiązać z firmą umowę.
4. Jeżeli osobą krzywdzącą dziecko jest opiekun pobytu, osoba, która zaobserwowała krzywdzenie powinna jak najszybciej je zatrzymać, w zależności od formy przemocy - zwrócić uwagę, przywołać do porządku przypominając zasady bezpiecznych relacji obowiązujące w Zagrodzie. Następnie poinformować o zdarzeniu Koordynatora/kę SOD lub prowadzącego Zagrodę Edukacyjną. W zależności od okoliczności, formy i skutków krzywdzenia, Koordynator/ka SOD lub prowadzący Zagrodę Edukacyjną, zgłasza fakt krzywdzenia do placówki/instytucji, która jest organizatorem pobytu dzieci na terenie Zagrody i zatrudnia opiekuna pobytu. W zgłoszeniu powinny zostać opisane szczegóły zdarzenia, osoby, które brały w tym udział, a także kroki i czynności, które zostały podjęte aby zatrzymać krzywdzenie. Po zajściu Koordynator/ka SOD lub prowadzący Zagrodę Edukacyjną sporządza notatkę informacyjną o całości zdarzenia i zastosowanej procedurze.

ROZDZIAŁ IV. PROCEDURA W PRZYPADKU STWIERDZENIA STOSOWANIA INNYCH FORM PRZEMOCY WOBEC DZIECKA PRZEZ RODZICA/OPIEKUNA PRAWNEGO /INNĄ OSOBĘ DOROSŁĄ

1. W przypadku stwierdzenia krzywdzenia dziecka przez rodzica/opiekuna prawnego lub inną osobę dorosłą, z którą dziecko przebywa na terenie obiektu, każda osoba będąca świadkiem takiego krzywdzenia powinna na nie stanowczo zareagować.
2. Jeżeli zagrożone jest życie lub zdrowie dziecka, osoba, która powzięła wiadomość na ten temat, powinna niezwłocznie powiadomić policję, dzwoniąc na numer alarmowy 112, podając dane własne, dane dziecka (o ile to możliwe), miejsce pobytu dziecka oraz opis okoliczności sprawy oraz powiadomić Koordynatora/kę SOD lub prowadzącego Zagrodę Edukacyjną.
3. Jeżeli prowadzący Zagrodę Edukacyjną lub domownicy i osoby z personelu są świadkami przemocy fizycznej zastosowanej wobec dziecka (klapsy, szarpanie, krzyk, inne wymienione w definicji przemocy fizycznej) powinien starać się przerwać krzywdzenie i zareagować. Możliwe formy i sposoby reagowania na krzywdzące zachowania rodzica/ opiekuna/innej osoby dorosłej wobec dziecka znajdują się w ***Załączniku nr 8.***
4. W sytuacji pozostawienia dziecka poniżej 7. roku życia bez opieki, osoba dorosła, która powzięła informacje o takim zdarzeniu informuje Koordynatora/kę SOD lub prowadzącego Zagrodę Edukacyjną, którzy podejmują decyzje o dalszym powstępowaniu, w kontekście zapisów Kodeksu Karnego i Kodeksu Wykroczeń[4]. W zależności od tego kontekstu, przede wszystkim podejmują próbę odnalezienia rodzica/opiekuna prawnego lub innej osoby dorosłej, z którą dziecko przebywa na terenie obiektu i wyjaśniają, że nie może on pozostawiać dziecka bez opieki. W sytuacji, kiedy odnalezienie rodzica/opiekuna prawnego lub innej osoby dorosłej, z którą dziecko przebywa w obiekcie nie jest możliwe, lub rodzic/opiekun prawny/inna osoba dorosła nie chce lub/i nie jest zdolna przejąć opieki nad dzieckiem, Koordynator/ka SOD lub prowadzący Zagrodę Edukacyjną zawiadamia o tym fakcie policję. W każdym przypadku należy zadbać o bezpieczeństwo dziecka.

ROZDZIAŁ V: MONITORING I EWALUACJA STANDARDÓW OCHRONY DZIECI

1. Prowadzący Zagrodę Edukacyjną raz na dwa lata dokonuje monitoringu i ewaluacji Standardów Ochrony Dzieci.
2. Monitoring i ewaluacja obejmują weryfikację dokumentu poprzez udokumentowanie odpowiedzi na przykładowe pytania:
   - czy procedury i zapisy Standardów Ochrony Dzieci są skuteczne,
   - czy w obiekcie doszło do skrzywdzenia dzieci, ile razy, w jaki sposób,
   - jak obiekt zareagował na podejrzenie lub stwierdzenie skrzywdzenia,
   - czy zastosowano odpowiednie procedury,
   - czy są zapisy, które nie działają albo czy brakuje zapisów, które ułatwią reagowanie na krzywdzenie dzieci,
   - czy zmieniły się przepisy prawa w zakresie ochrony dzieci i dokument wymaga uaktualnienia.
3. Przeprowadzanie monitoringu należy odpowiednio udokumentować i opisać oraz zachować w dokumentacji obiektu.

[4] Kodeks Karny art. 160 par.1 i 2; art. 210 par.1, Kodeks wykroczeń art. 106

Przepisy końcowe

1. Standardy Ochrony Dzieci wchodzą w życie z dniem 01.08.2024 r.
2. Standardy Ochrony Dzieci są udostępnione wszystkim osobom dorosłym, poprzez umieszczenie ich na stronie internetowej *https://ranczo-artemidy.pl/* oraz altanie.
3. Standardy Ochrony Dzieci udostępnione są w wersji zrozumiałej i skróconej dla dzieci przebywających na terenie Rancza Artemidy w miejscu dla nich dostępnym i widocznym.

Lista załączników:

- ✓ Załącznik nr 1.: Oświadczenie o zapoznaniu się ze Standardami Ochrony Dzieci.
- ✓ Załącznik nr 2.: Zakres danych do sprawdzenia osoby w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym.
- ✓ Załącznik nr 3.: Wzór oświadczenia o krajach zamieszkania.
- ✓ Załącznik nr 4.: Wzór oświadczenia o niekaralności.
- ✓ Załącznik nr 5.: Dobrowolne oświadczenie o niekaralności.
- ✓ Załącznik nr 6.: Wzór oświadczenia w zakresie stosowania Standardów Ochrony Dzieci, dla firm outsourcingowych współpracujących z obiektem/ zatrudnianych przez obiekt.
- ✓ Załącznik nr 7.: Jak rozmawiać z dzieckiem pokrzywdzonym przestępstwem – wskazówki dla właścicieli obiektów.
- ✓ Załącznik nr 8.: Sposoby reagowania na krzywdzące zachowania rodzica/ opiekuna/innej osoby dorosłej wobec dziecka.
- ✓ Załącznik nr 9.: Wytyczne do standardów ochrony dzieci w zakresie uwzględniającym sytuację dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi,
  w tym z niepełnosprawnościami.
- ✓ Załącznik nr 10.: Wzór dziennika zdarzeń podejrzenia krzywdzenia lub krzywdzenia dzieci.

Załącznik nr 1.: Oświadczenie o zapoznaniu się ze Standardami Ochrony Dzieci.

Miejscowość, dnia .....

Oświadczam, że zapoznałam/-em się ze Standardami Ochrony Dzieci obowiązującymi w [.....] i zobowiązuję się do ich przestrzegania.

CZYTELNY Podpis (imię i nazwisko)

Załącznik nr 2.: Zakres danych do sprawdzenia osoby w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym.

Zakres danych pracownika niezbędnych do sprawdzenia w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym.

Imię i nazwisko: .....

Data urodzenia: .....

Pesel: .....

Nazwisko rodowe: .....

Imię ojca: .....

Imię matki: .....

Rejestr dostępny jest na stronie: https://rps.ms.gov.pl/

By móc uzyskać informacje z rejestru z dostępem ograniczonym, konieczne jest założenie profilu przedsiębiorstwa.

Załącznik nr 3.: Wzór oświadczenia o krajach zamieszkania

……., dnia……. r.

OŚWIADCZENIE O KRAJACH ZAMIESZKANIA

Oświadczam, że w okresie ostatnich 20 lat mieszkałem/am w następujących państwach, innych niż Rzeczypospolita Polska i państwo, którego jestem obywatelem/-ką:

…

….

Jednocześnie przedkładam informację z rejestrów karnych tych państw uzyskiwaną do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi/ informację z rejestrów karnych /oświadczenie/-a o niekaralności.

Jestem świadomy/-a odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

Czytelny Podpis

Załącznik nr 4.: Wzór oświadczenia o niekaralności

miejscowość i data

Oświadczenie o niekaralności

Ja, ...nr PESEL ...../nr paszportu .....

oświadczam, że w państwie ..... nie jest prowadzony rejestr karny/ nie wydaje się informacji z rejestru karnego *[niepotrzebne skreślić]*. Oświadczam, że nie byłam/em prawomocnie skazana/-y w państwie ..... za czyny zabronione, odpowiadające przestępstwom określonym w rozdziale XIX i XXV Kodeksu karnego, w art. 189a i art. 207 Kodeksu karnego oraz w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii oraz nie wydano wobec mnie innego orzeczenia, w którym stwierdzono, iż dopuściłam/-em się takich czynów zabronionych, oraz że nie nałożono na mnie obowiązku wynikającego z orzeczenia sądu, innego uprawnionego organu lub ustawy, stosowania się do zakazu zajmowania wszelkich lub określonych stanowisk, wykonywania wszelkich lub określonych zawodów albo działalności, związanych z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi.

Jestem świadomy/a odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

Czytelny Podpis

Załącznik nr 5.: Dobrowolne oświadczenie o niekaralności

.....

miejsce i data

Ja, ... legitymująca/y się dowodem osobistym o nr ..... oświadczam, że nie byłam/em skazana/y za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej i obyczajności, i przestępstwa z użyciem przemocy na szkodę dziecka i nie toczy się przeciwko mnie żadne postępowanie karne ani dyscyplinarne w tym zakresie.

Oświadczam, że jestem świadoma/-y konsekwencji złożenia nieprawdziwego oświadczenia.

Czytelny podpis (imię i nazwisko)

Załącznik 6.: Wzór oświadczenia w zakresie stosowania Standardów Ochrony Dzieci, dla firm outsourcingowych współpracujących z obiektem/ zatrudnianych przez obiekt.

Miejscowość i data

Dane firmy (Nazwa, adres, nr NIP)

OŚWIADCZENIE

Oświadczam, że*:

☐ Pracownicy i współpracownicy, którzy są zatrudnieni w firmie ..... (nazwa firmy) do wykonywania pracy z dziećmi, zostali zweryfikowani pod względem niekaralności w Rejestrze Sprawców Przestępstw Seksualnych oraz dostarczyli wymagane zaświadczenie z KRK w Polsce i z innych państw (o ile dotyczy). Na wniosek obiektu/hotelu/sieci zgadzam się udostępnić do wglądu ww. dokumenty.

☐ Pracownicy i współpracownicy, którzy będą wykonywali zlecenie na terenie obiektu zapoznali się i będą się stosować do Standardów Ochrony Dzieci, obowiązujących w obiekcie.

☐ (nazwa firmy) wdrożyła własne Standardy Ochrony Dzieci, które obowiązują w firmie.

* *należy zaznaczyć punkty, które dotyczą zakresu współpracy*

Załącznik nr 7.:

Jak rozmawiać z dzieckiem pokrzywdzonym przestępstwem

Jeżeli w obiekcie dojdzie do sytuacji interwencji w celu ratowania zdrowia lub życia dziecka, albo do sytuacji, w której samo dziecko ujawnia krzywdzenie - **należy przede wszystkim zadbać o bezpieczeństwo dziecka.** Do czasu przyjazdu policji lub innych służb interwencyjnych dziecko powinno przebywać pod opieką pracownika.

Taka sytuacja może powodować silny stres u dziecka i prowadzić do różnych reakcji, takich jak:

- pobudzenie i panika,
- zachowania ucieczkowe mające na celu odwrócenie uwagi od trudnej sytuacji: bagatelizowanie sytuacji, śmiech, inne zachowania, które wydają się być nieadekwatne,
- agresja, autoagresja, zachowania regresywne (bujanie się, zaciskanie rąk),
- wrażenie zdezorientowania lub zagubienia,
- wrażenie wycofania, bycie cichym, niewielki ruch lub jego brak,

Każdy kontakt z dzieckiem pokrzywdzonym wymaga delikatności oraz empatii.

Dziecko, które doznało wiele złego ze strony dorosłych jest bardzo nieufne. Przez długi czas mogło doświadczać poczucia silnego zagrożenia życia, może odczuwać, że nie kontroluje własnego losu, jest bezradne i przestraszone.

Dziecko doświadczone wykorzystaniem seksualnym często jest przekonane, że inne osoby dorosłe nie uwierzą w jego relację i boi się, że zostanie obwinione i uznane za „złą" osobę. Dodatkowo, dziecko czuje się w pewnym stopniu odpowiedzialne za fakt bycia wykorzystanym, co powoduje w nim ogromne poczucie winy.

W wyniku manipulacji ze strony sprawcy dziecko postrzega go jako osobę mającą wyjątkowy wpływ, przed którym nikt nie może dziecka ochronić.
Zdarza się, że sprawcy grożą dziecku, że jeżeli będzie przeciwko nim zeznawać, jemu lub bliskim mu osobom może stać się „coś złego". Sprawcy często wikłają dziecko w zmowę milczenia. Używają argumentów wpędzających dziecko w poczucie winy, wmawiając, że jest ono współodpowiedzialne za to co się stało albo przekonują, że jeśli ujawni wykorzystywanie, to nikt mu nie uwierzy a sprawca uniknie kary.

Dziecko – ofiara handlu często jest świadkiem przemocy, przestępstw, a nierzadko zdarza się, że samo jest zmuszane do ich popełniania. Sprawca wykorzystuje to, strasząc dziecko, że czeka je za to kara ze strony organów ścigania. W związku z tym dziecko, zastraszone, broni i tłumaczy sprawcę. W przypadkach doświadczenia skrajnego zagrożenia życia u ofiary może rozwinąć się syndrom sztokholmski. Syndrom ten jest skutkiem psychologicznych reakcji na silny stres, który może spowodować, że dziecko nawiąże współpracę ze sprawcą wykorzystania lub nawet zacznie go traktować jak swojego opiekuna.

OGÓLNE ZASADY NAWIĄZYWANIA KONTAKTU Z DZIECKIEM MŁODSZYM:

- Zniż się do poziomu dziecka, czyli postaraj się być na wysokości wzorku dziecka (usiądź naprzeciwko/schyl się, itp.).
- Zwracaj się do dziecka po imieniu, jeśli to możliwe.
- Mów powoli, spokojnym głosem, wyraźnie.
- Posługuj się prostym językiem.
- Utrzymuj kontakt wzrokowy.
- Obserwuj, czy jesteś przez dziecko rozumiany.
- W pytaniach wykorzystuj określenia używane przez dziecko.

ZASADY PROWADZENIA ROZMOWY Z DZIECKIEM POKRZYWDZONYM:

- Podchodząc do dziecka najpierw się przedstaw.
- Zaakceptuj i uznaj jego reakcje i uczucia. Bądź uważny na pozawerbalne przejawy uczuć dziecka - zażenowanie, skrępowanie, wstyd, lęk, przerażenie, smutek, poczucie winy.
- Reaguj na te uczucia pomagając dziecku poradzić sobie z nimi: „widzę, że jesteś skrępowana, to naturalne w takiej sytuacji"; „ludzie zazwyczaj wstydzą się, kiedy mówią o takich przeżyciach", „nie powstrzymuj płaczu, płacz pomaga".
- Poinformuj dziecko o tym, co się będzie dalej działo. Nie zmyślaj, nie podawaj fałszywych informacji, nie dawaj gwarancji bez pokrycia.
- Zaproponuj wsparcie: „Czy jest coś, w czym mogę spróbować Ci pomóc?"
- Zapytaj czy chce się skontaktować z kimś bliskim.
- Zaakceptuj odmowę.
- Zapewnij dyskrecję, jednak poinformuj, że w sytuacji popełnienia przestępstwa mogą zaistnieć okoliczności, w który Twoim obowiązkiem będzie ujawnienie informacji odpowiednim organom.
- Okaż dziecku zainteresowanie oraz życzliwość, poświęcić mu czas.
- Więcej słuchaj, mniej mów- ważne jest aby dać czas dziecku na wypowiedzenie się. Nie bój się ciszy, wytrzymaj ją.
- Daj mu przestrzeń do mówienia o tym, o czym chce mówić.
- Nie wypytuj o szczegóły. Zadając pytanie zastanów się czemu je zdajesz, czy to pytanie ma zaspokoić Twoją ciekawość czy ma służyć pogłębieniu kontaktu, uzyskaniu ważnej informacji potrzebnej do udzielenia pomocy.
- Daj dziecku odczuć, że się wierzysz w to, co mówi.
- Zapewnij dziecko, że nie jest odpowiedzialne za to, co mu się przydarzyło.
- Nie oceniaj. Nie zadawaj pytań, w których zawarta jest ocena: np. „dlaczego nie wezwałeś pomocy/nie uciekłeś?", „dlaczego mu/jej uwierzyłeś", „czemu się na to zgodziłaś/eś, skoro wiedziałeś...? itp. Z reguły wzbudza to poczucie winy u dziecka, a także wprawia je w zakłopotanie, ponieważ często nie rozumie ono przyczyn zachowań własnych i innych osób. Poza tym nie znasz sytuacji i doświadczeń dziecka, które mogły wpłynąć na jego zachowania.
- Nie przytulaj dziecka, nie dotykaj go, chyba , że o to prosi- kontakt fizyczny może je przestraszyć i „zamknąć", dotyk może mu się źle kojarzyć budzić traumatyczne wspomnienia, zwłaszcza w kontekście wcześniejszego wykorzystania.

Załącznik nr 8.

Sposoby reagowania na krzywdzące zachowania rodzica/ opiekuna/innej osoby dorosłej wobec dziecka

Jeżeli widzisz przemoc wobec dziecka ze strony rodzica lub opiekuna - dziecko jest szarpane, wyzywane, poniżane, bite (np. karcenie klapsem)? Zareaguj!
Twoja reakcja na krzywdę przywraca dziecku poczucie bezpieczeństwa i daje szansę na lepszą przyszłość. Może również ochronić zdrowie, a nawet życie dziecka!

Jak możesz zareagować:

ZAUWAŻ

Zasygnalizuj, że zauważyłeś sytuację krzywdzenia dziecka. Nawiązanie kontaktu wzrokowego może być wystarczającą reakcją powstrzymującą przemocowe zachowanie rodzica, opiekuna lub innego dorosłego towarzyszącego dziecku. Nie obawiaj się obserwować. Masz prawo przyglądać się temu, co dzieje się w na terenie obiektu czy przestrzeni publicznej.

NAWIĄŻ KONTAKT

Kiedy rodzicem targają tak silne emocje, że nie potrafi powstrzymać przemocy wobec swojego dziecka, nie dotrą do niego racjonalne argumenty. Jeśli chcesz skutecznie zareagować, spróbuj obniżyć jego napięcie.
Zadaj proste pytanie, np.: „Przepraszam, czy coś się stało?"
Możesz też odnieść się do własnych doświadczeń, np.: „Pamiętam, kiedy moje dzieci były w tym wieku. To bardzo trudny czas. Czy mogę w czymś pomóc?".
Czasem wystarczy głośno powiedzieć: „Widzę, że jest pani/panu trudno" lub „Czasem mamy zły dzień i wtedy nie potrafimy się dogadać".
Sama próba nawiązania takiej rozmowy może dać rodzicowi do myślenia i zatrzymać przemoc wobec dziecka. Może to być też początek dalszej rozmowy prowadzącej do uspokojenia sytuacji.

NAZWIJ SYTUACJĘ

Nie krytykuj i nie atakuj, ale też nie unikaj nazywania rzeczy po imieniu.
Spokojnie, ale stanowczo mów o tym, co cię zaniepokoiło – np.: „Widzę, że uderzył Pan dziecko", „Proszę nie bić dziecka. Proszę nigdy tego nie robić".

Załącznik nr 9

WYTYCZNE DO STANDARDÓW OCHRONY DZIECI W ZAKRESIE UWZGLĘDNIAJĄCYM SYTUACJĘ DZIECI ZE SPECJALNYMI POTRZEBAMI EDUKACYJNYMI[5] W TYM Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI.

I. Zasady ogólne

1) Każde dziecko należy traktować z należytym szacunkiem, nie dyskryminować ze względu na jakiekolwiek cechy, w tym specjalne potrzeby, niepełnosprawność, rasę, płeć, religię, kolor skóry, pochodzenie narodowe lub etniczne, język, stan cywilny, orientację seksualną, stan zdrowia, wiek, zdolności, przekonania polityczne lub status społeczny.
2) Okazywać wszystkim dzieciom troskę o ich dobro i rozwój.
3) Uwzględniać uniwersalne projektowanie, racjonalne dostosowania i modyfikacje, zapewniając równy dostęp osobom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym z niepełnosprawnościami.
4) Eliminować bariery utrudniające dzieciom samodzielne funkcjonowanie i ekspresję, w tym bariery informacyjno-komunikacyjne, architektoniczne, cyfrowe.
5) Poszukiwać metod pracy opartych na dowodach naukowych, najbardziej adekwatnych do rozpoznanych indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych dzieci.
6) Angażować środowisko rodzinne i lokalne w rozwój dzieci.

II. Zalecenia dotyczące personelu - zasada ogólna:

1) Zaleca się, aby w placówce/instytucji/działalności zapewnić obecność osoby posiadającej przeszkolenie i umiejętność udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej.
2) Każda pomoc świadczona dziecku ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym z niepełnosprawnościami, musi następować w zgodzie z obowiązującymi przepisami prawa i uwzględniać najlepszy interes dziecka.

III. Relacje między personelem a dziećmi

1) Identyfikacja sytuacji dziecka

Zadaniem personelu placówki/instytucji/działalności jest identyfikowanie sytuacji, w tym specjalnych potrzeb dziecka, aby umożliwić realizację zadań, których dziecko jest beneficjentem. Należy uwzględniać informacje dotyczące dziecka udostępnione przez rodziców (opiekunów). Zasadność i zakres gromadzenia oraz przetwarzania pozyskanych danych określają odrębne przepisy.

Należy:

a) Rozpoznać indywidualne potrzeby dziecka (w uzasadnionym zakresie) oraz specyfikę jego funkcjonowania, w szczególności:

- funkcjonowanie poznawcze, emocjonalne i społeczne ze szczególnym uwzględnieniem specyfiki niepełnosprawności dziecka;

[5] Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. z 2023 r., poz. 1798 ze zm.) **Specjalne potrzeby edukacyjne** są także określane jako szczególne potrzeby (patrz: ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, Dz.U. z 2019 r., poz. 1696 ze zm.), indywidualne potrzeby edukacyjne, potrzeby rozwojowe i edukacyjne itd.
Pojęcie specjalne potrzeby edukacyjne wprowadziła Mary Warnock w dokumencie The Warnock Report. Special Educational Needs opublikowanym w 1978 roku w Londynie przez Her Majesty's Stationery Office. Warnock zaproponowała przejście z medycznej kategoryzacji uczniów oraz diagnozowanych u nich deficytów na bardziej funkcjonalny język społecznego rozumienia ich potrzeb.

- warunki i sposoby niezbędne do zaspokojenia podstawowych potrzeb dziecka (fizjologicznych, w tym sensorycznych, psychofizycznych, w tym potrzeby bezpieczeństwa itp.) oraz konsekwencje ich deprywacji;
- sposoby regulacji emocji przez dziecko[6];
- sposób reagowania na bliskość fizyczną innych osób;
- sposób komunikowania się dziecka (język, specyficzne narzędzia oraz ich rodzaj);
- inne czynniki istotne dla dziecka.

b) W przypadku ustalenia możliwości wystąpienia wysokiego ryzyka zachowań trudnych, w tym agresywnych, autoagresywnych, problemowych zachowań seksualnych, należy:

- dokonać **oceny ryzyka** (dokładnie ustalić czynniki mogące wywołać takie reakcje);
- opracować **indywidualną procedurę interweniowania,** we współpracy z rodzicami (opiekunami), opartą na potrzebach/cechach dziecka[7], tj. najpierw wypracować katalog sposobów niedopuszczających do wystąpienia danego zachowania trudnego, możliwie najmniej awersyjnych, proaktywnych[8], opartych na budowaniu relacji opartej na szacunku i zaufaniu;
- następnie należy zaproponować **nieawersyjne strategie reaktywne (**ukierunkowane na obniżenie napięcia emocjonalnego, w tym na ochronę osoby małoletniej i innych osób zaangażowanych w zachowanie).

c) Wypracować zrozumiałą formę komunikacji wzajemnej – w języku/sposobie komunikacji używanym przez dziecko – dostosowaną do możliwości psychofizycznych małoletniego i umożliwiającą wyrażenie przez dziecko swojej woli, w tym akceptacji lub sprzeciwu, co do pewnych czynności/zachowań[9], o ile jest to zasadne przy wykorzystaniu alternatywnych lub wspomagających metod komunikacji[10].

d) Przekazywać dziecku w zrozumiały sposób wiedzę o jego prawach i obowiązkach oraz możliwościach uzyskania pomocy, upewniając się, że przekaz jest dla niego jasny i klarowny.

e) Zapoznać dziecko w zrozumiały sposób z obowiązującymi w placówce/ instytucji/działalności normami i zasadami oraz konsekwencjami ich naruszania dla wszystkich stron.

f) Uczyć dziecko w zrozumiały sposób, jak powinien się zachować w sytuacjach zagrażających bezpieczeństwu jego i innych.

g) Uczyć dziecko w zrozumiały sposób, jakie zachowania stanowią naruszanie granic prywatności/intymności innych osób, jakie zachowania krzywdzą innych, sprawiają im ból i cierpienie.

h) Dbać, aby reakcja osoby dorosłej nie powodowała negatywnego nastawienia innych małoletnich do dziecka, na rzecz którego podjęto interwencję[11] - chronieni powinni być wszyscy małoletni uczestniczący w zdarzeniu, w tym świadkowie.

---

[6] Dziecko ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym z niepełnosprawnościami, mogą mieć swoje bardzo specyficzne sposoby regulowania emocji, w tym wyciszania się i uspokajania. Dlatego ważne jest rozpoznanie czy są to strategie regulacji zewnętrznej (wymagającej działania opiekuna – jak przytulenie, obniżenie, złagodzenie tonu głosu, specyficzny dotyk, umożliwienie odosobnienia itp) czy strategie samoregulujące pasywne (wycofanie, „odcięcie") lub aktywne (od ssania kciuka, zamykania oczu, pocierania części ciała po wzmożony ruch, aktywność werbalną, dźwiękową, płacz, krzyk, rozmowę, itp.).
Ważne! Bardzo pomocne jest gdy dorosły obecny w sytuacji trudnej pozostaje wyciszony, spokojny, nie reaguje lękiem lub własnym zbyt silnym pobudzeniem, gdyż układ nerwowy dziecka dostraja się do stanu nerwowego osób w otoczeniu.

[7] Rekomendacja: Jeśli w podmiocie opracowuje się dokumenty dotyczące indywidualnych (specjalnych, szczególnych) potrzeb dziecka (np. IPET) warto zwrócić uwagę na aspekty ochrony małoletniego. Jeśli to konieczne wskazać szczegółowe procedury reagowania adekwatne do rozpoznanych potrzeb.
Sposoby informowania personelu o istnieniu takich zindywidualizowanych procedur powinny zostać uregulowanie wewnętrznie i zgodne z obowiązującymi przepisami prawa.

[8] Kategorie strategii proaktywnych to strategie niskich wymagań, zmiany w środowisku, zapewnienie atrakcyjnych zajęć i czynności, zapewnienie konsultacji medycznych.

[9] Nie dotyczy świadczeń opieki zdrowotnej, w których sprzeciw i akceptacja jest uregulowana odrębnymi przepisami.

[10] Komunikacja wspomagająca i alternatywna (Augmentative and Alternative Communication, AAC) – korzystanie z pomocy komunikacyjnych, form i sposobów porozumiewania się rozumianego jako odbieranie i nadawanie komunikatów, w tym w mowie i piśmie, które wspierają, uzupełniają lub zastępują mowę w celu funkcjonalnej komunikacji. *Obejmuje procesy uzupełniające (komunikacja wspomagająca) i/lub zastępujące (komunikacja alternatywna) naturalną mowę i/lub pismo w celu maksymalizowania umiejętności komunikacyjnych ich użytkowników (użytkownicy AAC), które są niezbędne do skutecznego porozumiewania się i społecznego funkcjonowania w codziennym życiu (Grycman M., Kaczmarek B.B., Podręczny słownik terminów AAC (komunikacji wspomagającej i alternatywnej), Impuls, Kraków 2014).*

[11] Wyjaśnienie: zapis ma na celu zwrócenie uwagi na sposób podejmowania interwencji: mają miejsce sytuacje, że gdy opiekun stara się chronić jednego z podopiecznych i czyni to niewłaściwie – pozostali małoletni wykluczają go z grupy.

2) Tworzenie bezpiecznego środowiska rozwoju dziecka

a) Należy zapoznać się z sytuacją dziecka – w uzasadnionym zakresie wynikającym z wykonywanych obowiązków i funkcji.
b) Należy przeciwdziałać wszelkim formom ośmieszania, dyskryminacji, poniżania, zastraszania, oczerniania, wykluczenia dziecka lub jakiejkolwiek innej formie przemocy psychicznej, fizycznej lub seksualnej. Należy natychmiast reagować na wszystkie tego rodzaju sytuacje, w tym między małoletnimi.
c) Stosownie do potrzeb i okoliczności wskazane jest:
   - prowadzenie zajęć psychoedukacyjnych i profilaktycznych ukierunkowanych na przeciwdziałanie wszelkiej dyskryminacji i przemocy oraz uwrażliwianie małoletnich na prawo każdej osoby do poszanowania jej godności;
   - przekazywanie informacji rodzicom (opiekunom) na temat występujących problemów oraz podejmowanie z nimi współpracy w tym zakresie.
d) Wspieranie dziecka w czynnościach samoobsługowych - jeśli konieczne jest wspieranie dziecka w realizacji czynności samoobsługowych i higienicznych z uwagi na poziom jego funkcjonowania, należy to czynić, stosując możliwie najmniej ingerencyjną formę wsparcia i jednocześnie dążyć do stopniowego uniezależniania go w tym zakresie od pomocy innych osób, o ile jest to możliwe. Udzielając wsparcia dziecku, należy to czynić w taki sposób, by nie skutkowało to dyskomfortem, upokorzeniem, czy wyśmiewaniem przez inne osoby. Wspieranie powinno odbywać się w sposób bezpieczny, z zachowaniem prywatności, z możliwością kontroli przez inne osoby z personelu.
e) W sytuacji podejrzenia lub ujawnienia krzywdzenia zawsze należy stworzyć dziecku możliwość wypowiedzenia się, przedstawienia swojego zdania/opinii, pamiętając, że może to być dla dziecka pierwsza i jedyna rozmowa (dziecko może już nie podjąć więcej prób poszukiwania wsparcia). Szczególnie ważne jest, by:
   - wyrazić swoją troskę poprzez deklarację, że się dziecku wierzy;
   - zapewnić dziecko, że dobrze uczynił podejmując rozmowę o doznanej krzywdzie;
   - wyjaśniać dziecku, że nie jest winien zaistniałej sytuacji;
   - jednoznacznie negatywnie ocenić każdą formę przemocy, dając wyraźny sygnał, że jest ona niedopuszczalna i należy jej zapobiegać/powstrzymać;
   - należy odpowiednio poinformować dziecko, że tą sprawą zajmą się inne odpowiednie osoby, w tym udzielić mu informacji, że podjęte zostaną działania zapewniające mu bezpieczeństwo i że nie jest winne temu, co się stało.

Zachowania niedozwolone personelu

a) Omawianie w obecności osób nieupoważnionych sytuacji dziecka, w tym jego sytuacji rodzinnej, zdrowotnej itp.
b) Deprecjonujące porównania z innymi;
c) Izolowanie w zamkniętym pomieszczeniu, przytrzymywanie drzwi, krępowanie ruchów poprzez wiązanie; stosowanie przymusu bezpośredniego możliwe jest wyłącznie w sytuacji wystąpienia przesłanek wynikających z ustawy o ochronie zdrowia psychicznego i zgodnie z przepisami tej ustawy[12]
d) Celowe prowokowanie u dziecka wystąpienia lub eskalacji zachowań trudnych, niepożądanych.
e) Wyręczanie lub nadzorowanie bezpośrednie dziecka ponad niezbędny poziom, m.in. podczas realizacji czynności samoobsługowych i higienicznych.
f) Lekceważenie lub powierzchowne, nieuważne traktowanie zgłaszanej przez dziecko potrzeby wsparcia i pomocy.
g) Bierna postawa personelu w zakresie troski o rozwój i zabezpieczenie dziecka w sytuacji zagrożenia jego dobrostanu.

[12] Konieczność zastosowania form fizycznego ograniczenia swobody dziecka jest zawsze sygnałem o niewystarczalności dotychczas opracowanych procedur reagowania w sytuacjach trudnych i pilnym wezwaniem do zweryfikowania jakości i celowości stosowanych form wsparcia, terapii i opieki.

4. Procedura reagowania w przypadku zachowania trudnego, agresywnego lub przemocy ze strony dziecka.

Celem zastosowania procedury jest zapewnienie bezpieczeństwa wszystkim dzieciom i dorosłym przebywającym w placówce/instytucji/działalności w przypadku wystąpienia sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa, zdrowia i życia tych osób.

Zakres zastosowania procedury:

- naruszenie nietykalności fizycznej innych osób;
- przemoc psychiczna, naruszenie godności osobistej;
- bójki, pobicie;
- stworzenie zagrożenia dla zdrowia i życia własnego i innych;
- groźby użycia przemocy;
- posługiwanie się niebezpiecznym przedmiotem;
- niszczenie mienia.

Zakres odpowiedzialności:

- każdy z personelu może zauważyć lub być poinformowany o wystąpieniu aktów agresji, przemocy;
- każdy z personelu ma obowiązek zareagować w sytuacji agresji, przemocy (będąc świadkiem zdarzenia lub osobą poinformowaną o zdarzeniu) tj. podjąć próbę przerwania sytuacji, zapewnić bezpieczeństwo osobom: świadkom, krzywdzonemu, krzywdzącemu – ich odizolowanie;
- zastosowanie procedury reagowania odbywa się z poinformowaniem osoby wskazanej do podejmowania działań interwencyjnych, która następnie zajmie się całościowo sprawą lub innej osoby decyzyjnej (np. dyrektor, specjalista).

PROCES WDROŻENIA PROCEDURY REAGOWANIA

W PRZYPADKU ZACHOWANIA TRUDNEGO, AGRESYWNEGO LUB PRZEMOCY ZE STRONY DZIECKA

- w przypadku zaobserwowania u dziecka przejawów wzmożonego napięcia, zdenerwowania lub trudności stwarzających prawdopodobieństwo wystąpienia zachowania trudnego, w tym agresywnego, autoagresywnego, zagrażającego, należy niezwłocznie podjąć działania, aby przeciwdziałać jego rozwinięciu, w tym należy podjąć z dzieckiem rozmowę uspokajającą, wyciszającą, o ile to możliwe, na neutralny temat (metoda przekierowania uwagi) lub inne oddziaływanie kojące/uspokajające;
- w sytuacji eskalacji zachowań trudnych, niepożądanych należy podjąć próbę ich wygaszenia, przerwania, adekwatnie do sytuacji, z uwzględnieniem rozpoznanego wcześniej ryzyka wystąpienia zachowań trudnych, agresywnych, autoagresywnych oraz ustalonych i stosowanych u dzieci indywidualnych strategii proaktywnych lub nieawersyjnych strategii reaktywnych;
- jeżeli podjęte czynności w danej sytuacji nie przynoszą efektów i następuje eskalacja zachowań trudnych, agresywnych, autoagresywnych należy poinformować osoby wskazane do podejmowania procedury interwencyjnej lub inne osoby z personelu, które znajdują się w pobliżu, z prośbą o pomoc; osoby te niezwłocznie informują osoby decyzyjne lub specjalistów i udzielają wsparcia w danej sytuacji;
- następnie, w przypadku wystąpienia bardzo agresywnego zachowania, którego nie można powstrzymać i stwarza ono zagrożenie dla zdrowia i życia własnego i innych osób, należy niezwłocznie, jeżeli jest taka konieczność, udzielić pierwszej pomocy przedmedycznej, wezwać

Pogotowie Ratunkowe lub Policję, a następnie powiadomić rodziców (opiekunów) dziecka - w tej sytuacji można, jeśli jest to niezbędne, możliwe i bezpieczne dla każdego uczestnika zdarzenia, zastosować jak najmniej inwazyjną formę przerwania aktu agresji;

- należy zadbać o bezpieczeństwo każdego uczestnika zdarzenia, w tym świadków;

- jeżeli okoliczności zdarzenia na to pozwolą – niezwłocznie - osoba wskazana w procedurze interwencyjnej podejmuje rozmowę stwarzającą dziecku możliwość wypowiedzenia się, przedstawienia swojego zdania/opinii w celu ustalenia przyczyn i okoliczności zdarzenia; w trakcie rozmowy z dzieckiem, o ile nie zakłóci to jej przebiegu, należy zanotować istotne informacje; po zakończeniu rozmowy sporządza się notatkę z uwzględnieniem całego zdarzenia i przekazanych informacji od świadków zdarzenia, o sytuacji należy poinformować rodziców (opiekunów);

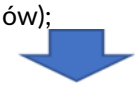

- do momentu uzyskania pewności, że sytuacja została zażegnana, a zachowanie trudne ustąpiło, nie wolno pozostawić dziecka samemu sobie, tzn. „stracić go z pola widzenia";
- należy zadbać o bezpieczeństwo wszystkich uczestników zdarzenia, świadków i udzielić im wsparcia, np. pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Szczególne warunki rozmowy interwencyjnej:

- rozmowa powinna być przeprowadzona bez presji czasu, pospieszania dziecka oraz powinna być dostosowana do potrzeb i możliwości małoletniego; miejsce jej przeprowadzenia winno uwzględniać m.in. specyfikę odbioru i przetwarzania bodźców sensorycznych przez małoletniego; należy wziąć pod uwagę język i sposoby komunikacji dziecka;
- osoba prowadząca rozmowę winna znać sposoby regulacji emocji przez dziecko (np. stimowanie / zachowania autostymulujące) oraz mieć wiedzę, czy u dziecka występują zachowania trudne (np. zachowania agresywne, autoagresywne);
- podczas rozmowy trzeba pozwolić dziecku na swobodną wypowiedź, w tym ujawnienie obaw, nie przerywać, nie krytykować, nie uzupełniać wypowiedzi własnymi domysłami, nie komentować treści przekazywanych przez dziecko, nie minimalizować znaczenia tego, co się wydarzyło;
- rozmowa powinna przebiegać w spokojnej atmosferze; po jej zakończeniu dziecko winien zostać objęty adekwatnym wsparciem do czasu ustabilizowania sytuacji i wyciszenia zachowania - nie wolno pozostawić dziecka samemu sobie, „stracić z pola widzenia" do momentu uzyskania pewności, że sytuacja jest ustabilizowana.

Wskazania dla personelu:

- zapoznanie się z w/w procedurą reagowania w przypadku zachowania trudnego, agresywnego lub przemocy ze strony dziecka, zadaniami i procesem realizowania w przypadku jej podjęcia,
- współpraca z osobą wyznaczoną do podejmowania procedury interwencji w placówce/instytucji/działalności, stosowanie się do jej poleceń w trakcie zdarzenia;
- dysponowanie numerami osób odpowiedzialnych za podejmowanie interwencji w placówce/instytucji/działalności, osób decyzyjnych;
- doskonalenie kompetencji w zakresie niezbędnym do podejmowania działań określonych w w/w procedurze.

Załącznik 10.: Wzór dziennika zdarzeń podejrzenia krzywdzenia lub krzywdzenia dzieci.

L.p.	Data i miejsce interwencji, osoba interweniująca.	Podmiot/ osoba prywatna organizująca pobyt w Zagrodzie Edukacyjnej.	Krótki opis zdarzenia z uwzględnieniem rodzaju krzywdzenia, osoby krzywdzonej oraz krzywdzącej lub podejrzanej o krzywdzenie.	Zastosowane procedury i formy pomocy dziecku.	Powiadomione osoby, instytucje, organy zewnętrzne.	Uwagi	Podpis
1.							
2.							
3.							
4.							

CDR
FUNDACJA DAJEMY DZIECIOM SIŁĘ
ZAGRODA® EDUKACYJNA